

Interpelacija

poslanca dr. Fanderlika in tovaršev do ministra notranjih zadev.

„Nek Brnsk list je 15. oktobra t. l. prinesel novico, da je deželni namestnik Moravski, baron Possinger-Choborski, ko je potoval uradnije ogledovat, v mestu Geviču na Moravskem 12. oktobra t. l. v govoru do mestnega starešinstva in c. kr. sodnijskih uradnikov prvemu izrazil željo, naj bi ono, ki se je kazalo vedno ustavoverno in domoljubno, in tudi tako ravnalo, še dalje ostalo na tem polji ter se ne dalo spodriniti po tukaj vladajoči nasprotni stranki, — c. k. sodnijskim uradnikom pa da je posebno ostro ukazal, da se imajo držati edino le nemške stranke, kajti to bi moralo biti načelo vsakega državnega uradnika. Ker je ta nepričakovana novica vzbudila mnogo pozornosti, je bilo to oficijelni „Brünner Ztg.“ povod, da je v št. 237 od 16. oktobra ono v dopisu iz Geviča od 12. oktobra v „Mähr. Corr.“ omenjeno poročilo o govoru gospoda deželnega namestnika do državnih uradnikov popraviti le toliko, da se je državnim uradnikom o tej priliki posebno na srce polagalo, naj po vseh močéh podpirajo ono stranko, ki si je dala nalogo, pospeševati blagor države in brezpogojno spoštovati in spolnovati ustavne postave. Tedaj se mora zdeti po vsem tem, da je gospod deželni namestnik Moravski samoupravno skupščino mestnega starešinstva v Geviču spodbujal in naganjal k razkolu in razprtiji z drugim delom so-

meščanov in da je — preziraje v državni temeljni postavi od 21. decembra 1867, št. 144 drž. zak., zagotovljeno neodvisnost in samostojnost sodnikov — c. kr. sodnijskim uradnikom dajal ukaze, kako se imajo zadržati; pri tem je bil drug del prebivalstva, če tudi ne v obraz dolžén, da spada k stranki, katera je sovražna blagoru cesarstva.

Podpisani si tedaj dovoljujejo gospoda ministra vprašati:

1. Je li Njih Svitlost volja, gospoda deželnega namestnika Moravskega klicati k odgovoru zavoljo tu navedenih izrekov?

2. Je li Njih Svitlost volja vkreniti, kar je potrebno, da se za naprej zabrani tako agitatorno početje c. k. državnih uradnikov?

3. Je li Nj. Svitlost volja zavarovati neodvisnost ces. kralj. sodnijskih uradnikov proti vplivu političnih uradov?“

Dr. Pražak, Wurm, dr. Kusy, Weber, grof Hohenwart, dr. Lienbacher, dr. Oelz, Wörz, dr. Vitezić, Zallinger, Herman, Graf, Reiner, grof Barbo, baron Gudenus, dr. Harant, Zeilberger, grof Brandis, Schrems, Neumayer, Breider, bar. Sternbach, pl. Pflügl, dr. Meznik. *)

Minister Lasser je na to odgovoril: „Formalno bi odgovoril lahko samo to, da bom na to interpelacijo odgovarjal v prihodnji seji. Vendar pa bom zdaj že ob kratkem izrekel svojo misel o tej zadevi, namreč, da se ravnanje Moravskega deželnega namestnika meni tako zdi, da se jaz ž njim popolnoma strinjam in ga odobrujem.“ (Levica živahno ploska, na desni čudenje.)

Mnogovrstne novice.

* *Kedaj so se začele hiše za bolehne ljudi (Siechenhäuser)?* Ker se ravno zdaj po dobrotnikih v Ljubljani zida novo poslopje za bolehavce, naj povemo nekoliko o prvem pričetku teh dobrodelnih naprav. Zgodovina nam pripoveduje, da prvi nagib k napravi teh hiš je bila tista kožna bolezen, ki se imenuje oprh ali po besedah sv. pisma gobe (Aussatz). Ta kožna bolezen je bila v srednjem veku silno razširjena; prhajastih ali gobovih ljudi so se takrat tako zelo bali, da so jih, ker jih tudi v nobeno bolnišnico niso hoteli vzeti, izpahnili iz človeškega društva. Še le v 12. in 13. stoletji so začeli s temi nesrečnimi ljudmi bolj človeško ravnati. Napravili so namreč posebne hiše za nje, vendar še dalje proč od stanovališča družih ljudi, na prostem polji; taka je bila hiša gobovih zunaj vrat mesta Lübecka, kamor je iz mesta peljala ozka steza, kjer so ti reveži sedeli zaviti v sive plajšče in s kreguljčkom opominjali popotnike, da naj se jih ognejo.

* *Čigav je veter?* — V sredi 14. veka je hotel samostan avguštinov v Windsheimu provincije Oberyssel veternik ali mlin na sapa narediti; temu se je pa zoperstavil bližnji grajščak, rekši, da veter (sapa) onega kraja je njegov. Na to so se mnih imenovanega samostana (kloštra) obrnili na škofa v Utrehtu, pod čegar gospodstvom je bila ta dežela že od 10. stoletja. Škof je naslonjen na to podloštvo rešil to zadevo s tem, da je rekel, da veter cele dežele spada pod oblast škofijstva. In samostanu je leta 1341 dal pravico napraviti veternik, kjerkoli mu je drago.

* Kako grozno velik davek za kristijane je v Bosni, razvidno je s sledečega. Ena sama hiša plačuje: Gospodar po 1 gold. 53 kr., žena njegova po 33 kr., moško dete po 1 gld. 33 kr., od vola po 1 gld. 33 kr.,

*) Kje sta dr. Vošnjak in Pfeifer?

od krave po 1 gold., od teleta po 50 kr., od ovce po 66 kr., od koze po 25 kr., od kokoši po 10 kr., od petelina po 15 kr., od gosi po 33 kr., od race po 25 kr., od purana po 33 kr., od debelega prasca po 1 gold. 50 kr., od svinje po 1 gold., od malega prasca po 30 kr., od konja jahača po 1 gold. 66 kr., od kobile za plod po 1 gld. 20 kr., od čebelnega panja po 1 gld. 35 kr. itd. od vsake reči, ki je v hiši potrebna, vrh tega pa še od vsega poljskega pridelka tretjino spahiji in tretjino sultanu, tako da le tretjina ostane kmetu.

* *Krono cara Srbskega Dušana* je izoral nek kmet iz Prištine. Izdelana je iz čistega zlata, z dragocenimi kamni nakinčana in z napisi iz zgodovine Srbske. Belgradski meščan Danilo Živkovič jo je slučajno dobil v last in jo narodu Srbskemu ponuja za 9000 cekinov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Ker je Rihard Kravs še vedno tajil, mu povem tudi, kar se je z njegovo soprogo zgodilo. To ga res zeló pretrese, a ne omehči ga ne, da bi se vdal, marveč je dosleden v tajenji vsake, tudi najmanjše stvarice. Da bi natančno mu dokazal, da je on isti Kravs, sem bil poročil vse sodniji na D. in prosil, da bi poslala nekaj prič, ki so ga poznale še kot bukvvodjo. Čez pet dni pridejo priče, med njimi tudi še precej mlada, čedno, pa slabo oblečena ženska. Jaz jo prašam, kako je poznala Kravs?

„I, moj Bog“, mi odgovori, „če bi ga jaz ne poznala, kdo li bi ga? Saj sem njegova žena!“

„Vi njegova žena?“ se zavzamem jaz.

„Kaj pa! Čast sicer ni za me, a resnično je. Ko je na D. denar svojega gospoda do malega zneska zaigral —“

„Zaigral ga je?“

„Se ve da. Ko ga je zaigral pri kvartah, je pobegnil križem svet pustivši mene in otroka v revščini. Dete je potem umrlo, ker je mati preveč žalovala.“

„Uboga žena! Veste-li, da je zdaj drugič se oženil in vzel bogato Parižanko?“

„Zver divja!“ zakriči revica, „tak lump je? Kje je, da mu v obraz povem, kar mu gré! Dolgo sem že v sramoti in revščini živela, ker so mi vse pobrali, kar sem od njega imela. Zdaj nimam nobenega usmiljenja več ž njim.“

„Potrpite malo, bo kmalu tu“, rečem jaz, pozvonim in naročim jetničarju, da mi prižene Kravs.

Prizor, ki se je pričel, ko je Kravs vstopil, se ne dá popisati. Kakor tiger je planila prva žena va-nj in bi mu bila gotovo kožo in obleko strgala, ko bi je čuvaji ne bili prijeli in držali. Tudi vse druge priče, prejšnji gospodar njegov in več njegovih kolegov, vsi so ga prvi hip spoznali in tako je bilo brez dvoma dokazano, da je Rihard Kravs, to je tisti, ki je na D. svojega gospoda okradel in v T. mladega trgovca osleparil.

„Kaj rečete vi na to?“ ga ogovorim, ko so vsi v obraz mu povedali, kdo da je. „Ali boste še tajili?“

„Ne — ne, ne morem“, mu puhti iz ust. „Odpravite vse te ljudi iz sobe, potem — potem — bom govoril.“

Na povelje moje gredó razen sodnijskih prič in mojega pisarja vsi iz sobe in on jame težkih prs in potnega obraza pripovedovati:

„Res je, kar so ti pravili! Jaz sem Rihard Kravs in ona ženska je moja žena, katero sem vzel leto prej, predno sem iz D. pobegnil. Bežati sem moral, ker sem zaigral v enem tednu več ko 10.000 gold. tujega denarja v prepovedani igri „makao“. Ker si nisem vedel pomagati, pobral sem zadnji znesek v kasi — 80 gld. — in pobegnil sam ne vedé, kam. Tako sem se pripeljal dve postaji daleč od tu, tam stopil iz vlaka in prišel ponoči sem. Namen moj je bil, končati si življenje, ker sem tako vedel, da se pred sodnijo mi ne bo dolgo moč skrivati. Predno pa izpeljem ta sklep, stopim v kavarno L., da bi pil še črno kavo. Tu vidim več mladih ljudi, trgovcev itd., ki se nekaj menijo; pogovor mi ni bil razumljiv, vendar toliko se mi je zdelo, da govore o igri, kajti večkrat mi je vdarila beseda „makao“ na uho. Naenkrat se vzdignejo in gredó skoz stranska vrata vsi skup. Jaz se obrnem do nekega gosta, ki je tik mene sedel, in ga prašam, če gre ta družba igrat. Ta gospod, kateremu sem rekel, da sem popoten trgovec, mi pové, da je to posebna igralna družba, v katere sobo brez karte nihče ne more; dalje pristavi, da se ji danes ni treba bati policije, ker je novi komisar, ki je prišel prejšnji dan, gotovo še preveč truden potovanja.“

„Kar mi je ta gospod pravil, je zbudilo zopet željo do igre v meni. Nekoliko denarja sem imel in če bi bila sreča mi mila, bi morda pridobil si zopet toliko premoženja, da bi mogel na tuje pobegniti. Vstanem toraj in hočem iti za ono družbo skoz stranska vrata, pa oni gospod migne ter mi reče: „Brez karte ne boste mogli gori. Pa če imate veselje do igre, tu je karta. Jaz je ne mislim več rabiti.“ Poželjivo stegnem roko po karti in grem skozi vrata, potem po ozkih stopnicah gori, da pridem do nekega strežaja, kateremu pokažem karto. Na to mi odpre in jaz vstopim. Zapazil me menda nihče ni, ker je bilo vse v igro zamaknjeno. Jaz se približam in sežem v žep, da bi tudi kaj pristavljaj, pa zapazim, da še toliko denarja nimam, kolikor je tu najmanjša stava. Kako poželjivo sem gledal tu po mizi sem ter tje letajoče velike bankovce! Le en kup takih in meni je svet odprt. Pa kako li, ker še za eno stavo nisem imel dosti!“

(Kon. prih.)

Naši dopisi.

Novomesto 4. nov. (V spomin svojega desetletnega obstanka) napravi tukajšnja narodna čitalnica dne 14. novembra o priliki otvorenja prvega narodnega doma „besedo“ s sledečim programom: 1. Nagovor predsednikov. 2. „Naprej“ od Jenkota, poje moški zbor. 3. Slavnostni govor. 4. „Strune“ od Mašeka, poje moški zbor. 5. Deklamacija. 6. „Mili kraj“ od Nedveda, poje moški zbor. — Med posamesnimi točkami svira meščanska godba. — Po dovršenem programu ples. Začetek ob 7. uri zvečer. K tej besedi uljudno vabi

odbor.

Iz Postojne 1. nov. (Spominek Hitzingerjev.) Kakor drugod, je tudi pri nas lepa navada, da se današnji dan vsako leto gomile na pokopališču zaljšajo, z novimi venci obkladajo in brez števila lučic ti gori danes na tem pomenljivem kraji. Lepo vreme privabilo je obilo ljudstva na počivališče predragih. — Pa da se je ravno letos odličnega občinstva toliko sošlo na našem mirodvoru, bil je gotovo vzrok lepi, od podobarja g. Zajca narejeni spominek nepozabljivega dekana Hitzingerja, o katerem so že „Novice“ omenile, katerega videti je vse hotelo. Ko so bile dokončane navadne molitve na grobéh, podala se je duhovščina v kapelico na pokopa-